

program implementation are indicated. The content of each block of the program is described in detail; the following blocks are singled out: educational and orientation, social and orientation, social and adaptation, and sociocultural.

The expected results of the program implementation are predicted at the level of each first-year student (activity, mobility, independence, stress resistance, self-control, self-organization, readiness to implement their own educational trajectory) and at the level of the student group (absence of conflicts, involvement in the academic community, academic performance, integrity of the student group, readiness to provide support and assistance, etc.)

Key words: adaptation, first-year student, distance learning, educational environment, higher education institution.

Авторський внесок кожного із співавторів: Червоненко К. С. – 80 %, Федусенко М. О. – 20 %.

Стаття надійшла до редакції / Received 27.04.2023

Прийнята до друку / Accepted 23.10.2023

Унікальність тексту 97,4 % (Unicheck ID1016020720)

© Червоненко Катерина Сергіївна, Федусенко Марія Олександрівна, 2023

DOI : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2023-9-23>

УДК 378:373.3/.5.091.12.011.3-051]:37-027.45](477)364”

Алла Анатоліївна Харківська

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-4782-1079>

докторка педагогічних наук, професорка,

проректорка з науково-педагогічної роботи,

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

м. Харків, Україна

kharkivska_hgpa@ukr.net

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В оглядовій розвідці наголошено, що продуктивна організація безпечного освітнього середовища є важливою умовою формування всебічно розвиненої особистості, якій комфортно, спокійно та цікаво здобувати нові знання. Забезпечення відповідного середовища для дітей молодшого шкільного віку характеризується підтримкою їх психічного й фізичного здоров'я та добробуту, відповідальністю, цінностями, доброзичливістю. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану характеризується засвоєнням знань, формуванням умінь та навичок діяти в екстрених ситуаціях, вчасно реагувати на небезпеку, психологічно налаштовувати дітей на оптимістичні мотиви, інформувати їх про правила поведінки з небезпечними та підозрілими предметами, про дії при евакуації та повітряній тривозі. До змісту професійної підготовки майбутніх учителів, на думку автора, мають бути залучені навчальні дисципліни, інноваційні форми й методи, які допоможуть усвідомити особливості організації безпечного освітнього середовища, що дозволить їм відповідально ставитися до навчального процесу у власній професійній діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні вчителі початкової освіти, безпечне освітнє середовище, воєнний стан.

Вступ. Головна ідея сучасної освіти полягає у забезпеченні прав на освіту, гідність, свободу, недоторканність усіх дітей. Освітній простір став епіцентром змін, де реалізуються права кожної дитини, відбувається повноцінний розвиток креативних, впевнених та цілеспрямованих особистостей. Виникає необхідність захистити, попередити наслідки негативного впливу на особистість зовнішніх факторів, що насамперед проявляються у соціальному середовищі. Одним із таких середовищ є освітнє, адже у ньому відбувається становлення особистості дитини на засадах інтелектуального збагачення, психологічного та емоційного налаштувань, міжособистісних відносин.

В умовах сучасних соціально-політичних, культурних та економічних трансформацій в українському суспільстві стає зрозумілим, що активізується питання формування безпечного освітнього середовища в закладах освіти, збереження та покращення психічного й психологічного здоров'я здобувачів освіти та вчителів, профілактики нервово-психічних розладів серед учасників освітнього процесу. Тому виникає потреба в підготовці вчителів, які готові до творчої самореалізації, реформування системи вітчизняної освіти в мобільному світі, формування психологічно безпечного середовища для підтримки здоров'я підростаючого покоління дітлахів (Варивода, 2017, с.17).

Заклад освіти в умовах забезпечення безпечного освітнього середовища не є ізольованим від різних внутрішніх та зовнішніх чинників, які впливають на організацію, перебіг та результативність здобуття освіти. Так, заклад має протидіяти змінам та мати відповідний простір (Цюман, Бойчук, 2018, с. 4).

Забезпечення освітнього середовища, де всі почуватимуться у безпеці, мають рівноправ'я, повагу один до одного, є пріоритетним завданням учителів. Водночас реалії сьогодення висувають нові вимоги до безпечного освітнього середовища, що пов'язано із воєнним станом у державі, систематичними ракетними обстрілами інфраструктури, окупацією територій, психологічними травмами тощо.

У зв'язку з цим в Україні виникла нагальна потреба у підготовці висококваліфікованих учителів, які зорієнтовані на організацію безпечного освітнього середовища, зокрема в умовах воєнного стану.

Здобуття початкової освіти є ключовим не лише в розвитку особистості дитини, її становленні, а й у формуванні у неї здібностей та стійкої мотивації, навичок до навчання. Отже, освітнє середовище у початковій школі повинне характеризуватися безпечністю та комфортністю, у якому діти почуватимуться впевненими й захищеними (*Нова українська школа*, 2017, с. 51). Майбутні педагоги мають бути готовими до забезпечення такого середовища, відповідально ставитися до своєї професійної діяльності.

Проблема навчання майбутніх вчителів з питань організації та формування безпечного середовища досліджено Л. Вариводою (2017). Л. Сливка (2015) присвятила свою наукову розвідку проблемі вивчення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації здоров'язбережувального освітнього середовища. Забезпечення безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану було об'єктом дослідження О. Грушевенчука, Л. Богдановича, О. Мулько, С. Сарая (*Організація безпечного освітнього середовища*, 2015). Однак нами не було знайдено робіт, присвячених професійній підготовці майбутніх учителів початкової освіти до організації безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану, що й становить мету дослідження.

Метою статті є виявлення особливостей професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти до організації безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану.

Методи дослідження: порівняльний аналіз науково-педагогічної літератури для уточнення поняття «безпечне освітнє середовище», узагальнення підходів до вирішення проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану, прогнозування напрямів подальшої діяльності.

Створення безпечного освітнього середовища закладу освіти. Освітнє

середовище має бути простором, у якому цікаво, комфортно, весело, безпечно дітям. Сучасне освітнє середовище характеризується партнерством, залученням до співпраці з мешканцями міста, волонтерами, які дозволяють забезпечити цікаві та насичені уроки, зустрічі, конкурси, виставки, свята та концерти, семінари, відкриті лабораторії, майстер-класи (Цюман, Бойчук, 2022, с. 4). У будь-якому освітньому середовищі мають бути забезпечені всі необхідні умови для організації навчальної та виховної діяльності, соціалізації, розвитку та самоосвіти, а також унеможливлення проявів насилля, агресії, булінгу, знущань, обмеженості тощо.

Уважаємо за доцільне врахувати думку В. Іорданової та Н. Москвіної щодо відмінності понять «простір» та «середовище», які розмежовують ці поняття. «Простір є загальним поняттям, у якому знаходяться кілька середовищ, простір виражає внутрішні зв'язки, умови та може існувати, на відміну від середовища, без втручання людини, середовище змінюється під впливом людської діяльності, що забезпечує її розвиток, взаємодію з оточенням» (Іорданова, Москвіна, 2019, с. 594).

Наголосимо, що на сучасному етапі розвитку суспільства в освітньому середовищі спостерігаються негативні тенденції в міжособистісних стосунках в освітньому середовищі (Харківська, 2021, с. 5). Попередження прояву булінгу, цькування, дитячої агресії в початковій ланці – це явище стихійне, що мотивоване різними причинами. Тому під час проходження педагогічної практики майбутні вчителі мають змогу продемонструвати власні вміння виявлення булінгу, його попередження, здійснення профілактичних заходів щодо запобігання виникнення булінгу в дитячому колективі (Харківська, 2021, с. 6). Під час професійної підготовки майбутніх учителів вважаємо за доцільне проводити систематичні заняття про толерантність, гуманність, рівність прав та свобод, формувати у вихованців загальнолюдські цінності, вчити працювати в колективі, поважати один одного.

Контекст формування безпечного освітнього середовища передбачає наявні безпечні умови для здобуття освіти, соціалізації,

міжособистісної взаємодії, мінімізовані можливості для прояву та розвитку насильства, дотримані норми й права забезпечення психологічної, фізичної, інформаційної та моральної безпеки всіх учасників освітнього процесу (Цюман, Бойчук, 2022, с. 5); створення комфортних умов для емоційного благополуччя здобувачів освіти та їх батьків, педагогів (Москалик, 2022).

А. Чернякова під поняття «безпечне освітнє середовище» має на увазі архітектурне, предметно-просторову, цифрову, методичну забезпеченість, а також залучення в освітній простір соціокультурних ресурсів міста, області та країни (Чернякова, 2014; Буденко, 2021, с. 39). С. Москалик та А. Чернякова визначають безпечне освітнє середовище з погляду на звичайну атмосферу в закладі освіти. Однак у межах нашого дослідження потрібно звернути увагу й на створення такого середовища в умовах воєнного стану.

До ключових завдань безпечного освітнього середовища науковці (Москалик, 2022; Чернякова, 2014) відносять забезпечення емоційного комфорту учнів під час уроків та перерв, організацію виховної діяльності, забезпечення якісного психолого-педагогічного супроводу учнів протягом всього періоду навчання, попередження психологічного й фізичного насилля в колективі, створення умов для забезпечення високого рівня комфорту й захисту дітей, батьків та вчителів.

Під час організації безпечного освітнього середовища потрібно враховувати чинники, які впливають на його реалізацію. Ураховуючи погляди на безпечне освітнє середовище С. Москалик, можемо виокремити такі чинники: міжособистісні відносини, захищеність від насильства в усіх проявах, комфортність та психологічне благополуччя, задоволеність базових потреб кожної дитини, з урахуванням її індивідуальних потреб та можливостей (Москалик, 2022, с. 8).

Особливості реалізації професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану. У процесі професійної підготовки майбутніх

учителів до організації безпечного освітнього середовища потрібно розвивати у них особистісні та професійні якості (відповідальність, організованість, пунктуальність, чесність, оптимістичність, емпатію тощо), навички критичного мислення, психологічного впливу на дітей, формувати комунікативну компетентність, уміння швидко самоорганізовуватися, а також підготувати їх до надання психологічноконсультативної підтримки, домедичної допомоги у критичних ситуаціях.

Л. Варивода наголошує на необхідності формування уявлень та вмінь про організацію безпечного освітнього середовища, організацію психологічного безпечного середовища як базового компонента здобуття професійної освіти (Варивода, 2018, с. 19). Ученим також визначено провідні напрямки формування в майбутніх педагогів професійних вмінь і навичок для створення психологічно безпечного освітнього середовища:

- розвиток адекватної самооцінки в майбутніх учителів;
- формування позитивної Я-концепції, асертивної поведінки;
- формування здатності до рефлексії, уміння розпізнавати власний емоційний стан, мотиви дій та поведінки, наслідки конкретних вчинків;
- профілактика професійно небажаних якостей, деформацій, деструктивних змін в майбутніх учителів, формування у них саногенного мислення;
- розвиток умінь самопізнання та саморегуляції психо-емоційного стану;
- готовність до саморозвитку, самопрезентації, самореалізації у власній професійній діяльності, зокрема під час проходження педагогічної практики;
- формування індивідуального стилю професійного педагогічного спілкування (Варивода, 2018, с. 19).

Г. Васянович актуалізує роль педагога у формуванні безпечного освітнього середовища на рівні закладу освіти, а саме: відповідність сучасним соціокультурним вимогам, критичність, креативність в педагогічній інновації та генерації ідей щодо підвищення ефективності

функціонування освітнього середовища у закладі вищої освіти (Васянович, 2017)

Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану характеризується засвоєнням знань, формуванням умінь та навичок діяти в екстрених ситуаціях, вчасно реагувати на небезпеку, психологічно налаштовувати дітей на оптимістичні мотиви, інформувати їх про правила поведінки з небезпечними та підозрілими предметами, про дії при евакуації та повітряній тривозі.

Аналіз наукової, психолого-педагогічної літератури (Цюман, Бойчук, 2022; *Організація безпечного освітнього середовища*, 2015; *Безпечне освітнє середовище; Безпечне освітнє середовище в умовах воєнного стану*) дозволив виявити головні особливості підготовки майбутніх учителів початкових класів до створення безпечного освітнього середовища в закладах освіти в умовах воєнного стану.

В умовах дії воєнного стану майбутній учитель має бути обізнаним у діях під час сигналу «Повітряна тривога», евакуації, перебування у сховищі чи укритті, застосування різних видів зброї (хімічної, біологічного), радіаційної загрози, пожежі, обвалу будівлі, виявлення вибухонебезпечних предметів, надання домедичної та психологічної допомоги. Зупинимось детальніше на особливостях підготовки майбутніх учителів до організації безпечного освітнього середовища у згаданих випадках.

Є. Івашкевичем визначено ключові завдання вчителя в умовах надзвичайних ситуацій. До першого завдання учений відносить надання емоційної та психологічної підтримки вихованцям у критичних ситуаціях. До другого – надання рекомендацій, допомоги в усвідомленні того, що сталося (Івашкевич, 2023, с. 67). Учений звертає також увагу на необхідності надання конкретної інформації про надзвичайну ситуацію, уявлень про причини її виникнення та спрямувати учнів на висловлення власної думки.

Під час повітряної тривоги саме від вправних і чітких дій учителів залежить життя та здоров'я дітей. Майбутні вчителі мають добре засвоїти алгоритм дій під час відповідного сигналу

та організувати евакуацію до сховища чи укриття. Для цього педагог має здійснювати регулярні бесіди із учнями, нагадувати про правила та порядок дій в екстрених ситуаціях, навчити складати евакуаційний портфель, ураховуючи вікові особливості дітей, важливо в ігровій формі формувати в них практичні навички (інсценізувати евакуацію в спокійних умовах, провести тренування).

Під час професійної підготовки майбутні вчителі повинні опанувати різні методи, прийоми, форми роботи з дітьми під час перебування у сховищі чи укритті. Учителі мають забезпечувати дозвілля учнів, надавати підтримку, допомогу кожному, знати й бути готовими до різних реакцій дитячого організму на стрес і страх, водночас їм потрібно ще й слідкувати за новинами.

Підготовка майбутніх учителів початкової освіти до забезпечення безпечного освітнього середовища передбачає оволодіння знаннями й навичками при застосуванні різних видів загрози, зокрема під час пожежі, обвалу будівлі. Під час здобуття вищої освіти майбутні вчителі зобов'язані навчитися надавати домедичну та психологічну допомогу дітям, тому їм потрібно вивчити вікові й індивідуальні особливості розвитку своїх вихованців, опанувати методи, прийоми та форми роботи із дітьми з різним психологічним та емоційним станом.

Уважаємо, що організація безпечного освітнього простору в умовах війни потребує від майбутніх учителів початкової школи оволодіння такими навичками, як робота з інформаційними, цифровими ресурсами, реалізація дистанційної та змішаної форм навчання, розробка адаптаційних заходів, ігрових вправ, активізація уваги дітей та мотивації їх до навчання, критично та чутливо добирати навчальний матеріал, оскільки учні можуть мати травматичний досвід, самонавіювання та самоконтроль тощо (*Безпечне освітнє середовище*).

У змісті професійної підготовки майбутніх

учителів, на нашу думку, мають бути навчальні дисципліни, які допоможуть усвідомити особливості організації безпечного освітнього середовища, що дозволить їм відповідально ставитися до навчального процесу у власній професійній діяльності. Серед таких дисциплін можуть бути «Захист України», «Домедична допомога», «Захист безпеки життєдіяльності», «Цивільний захист», а також курси із спеціального циклу: «Психологічна допомога дітям в екстрених ситуаціях», «Дії при хімічній, радіаційній та біологічній загрозі у школі» тощо. Доречно проводити під час підготовки майбутніх учителів тематичні заходи, тренінги, організувати зустрічі із працівниками ДСНС (Державна служба України з надзвичайних ситуацій), психологами та медичними фахівцями, залучати до участі у вебінарах, лекціях тощо.

Висновки. Підготовка майбутніх учителів початкової освіти передбачає орієнтацію на опанування ними загальних та фахових компетентностей, які сприятимуть організації якісного освітнього процесу, безпечного освітнього середовища для дітей, що дозволить забезпечити повноцінний розвиток особистості дитини.

В умовах воєнного стану активізується потреба в підвищенні рівня безпеки освітнього середовища, що вимагає від майбутніх учителів свідомого ставлення та відповідальності до професійної діяльності. Зміст професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти до організації безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану має бути направлена на оволодіння знань, практичних навичок, які знадобляться їм для правильних дій в екстремальних ситуаціях.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у вивченні професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти до безпечного освітнього середовища в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Література

- Безпечне освітнє середовище в умовах воєнного стану: на що звернути увагу директору школи. *Урядовий портал* : вебсайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/bezpechne-osvitnie-seredovyshche-v-umovakh-voiennoho-stanu-na-shcho-zvernuty-uvahu-dyrektoru-shkoly> (дата звернення: 18.08. 2023).
Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки. *Державна служба якості освіти України* : вебсайт.

- URL: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim/> (дата звернення: 18.08. 2023).
- Буденко В. Е. Розроблення та реалізація безпечного освітнього середовища в загальноосвітньому навчальному закладі. *Ricerche scientifiche e metodi della loro realizzazione: esperienza mondiale e realta domestiche*. 2021. Т. 1. С. 39–43.
- Варивода К. Психолого-педагогічні аспекти підготовки майбутніх вчителів до створення психологічно безпечного освітнього середовища. *Молодий вчений*. 2017. № 9(49). С. 17–20.
- Васянович Г.П. Роль педагога у формуванні безпечного освітнього середовища у вищому навчальному закладі. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогіка*. 2017. Вип. 4. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/6794> (дата звернення 01.11.2023).
- Івашкевич Є. (2023). Компоненти культури безпечної професійної поведінки педагога в умовах надзвичайних ситуацій. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Том 67. С. 160–171.
- Йорданова В., Москвіна Н. Освітнє середовище як безпечний простір для розвитку особистості. *Improving the Life Quality: View of Scientists : Volume of Scientific Papers*. Opolo, 2019. P. 593–600. URL: https://www.wszia.opole.pl/wp-content/uploads/2020/09/2019_improving_the_life_quality_view_of_scientists.pdf (дата звернення 01.11.2023).
- Москалик С. В. Створення безпечного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти : метод. розробка. Недогарки, 2022. 49 с.
- Нова українська школа: порадник для вчителя : навч.-метод. посіб. / під заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
- Організація безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану : метод. рекомендації / уклад. О. М. Грушевенчук, Л. М. Богданович, О. Г. Мулько, С. М. Сарай. Луцьк : Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Волинської області, 2022. 49 с.
- Сливка Л. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації здоров'яорієнтованого освітнього середовища: теоретична модель. *Освітній простір України*. 2015. Вип. 6. С. 81–88.
- Харківська А. А. Запобігання булінгу в закладах загальної середньої освіти: сучасний стан проблеми. *Науковий журнал Хортицької національної академії*. 2021. Вип. 4. 13 с. URL : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2021-4-18> (дата звернення: 18.08. 2023).
- Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища : метод. посіб. / за заг. ред. Т. П. Цюман. Київ, 2018. 56 с.
- Чернякова А. В. Стратегії формування соціально безпечного освітнього середовища в контексті реформування загальноосвітньої школи: досвід США. 2014. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. Педагогічні науки*. № 115. С. 251–255.

References

- Safe educational environment: new dimensions of security (n.d.). *Derzhavna sluzhba yakosti osvity Ukrainy – State Education Quality Service of Ukraine*. Retrieved from <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim/> (ukr).
- A safe educational environment in the conditions of martial law: what to pay attention to the school principal (n.d.). *Uriadovi portal – Government portal*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/bezpechne-osvitnie-seredovishche-v-umovakh-voiennoho-stanu-na-shcho-zvernuty-uvahu-dyrektoru-shkoly> (ukr).
- Budenko, V. E. (2021). Development and implementation of a safe educational environment in a general educational institution. *Ricerche scientifiche e metodi della loro realizzazione: esperienza mondiale e realta domestiche*, 1, 39–43 (ukr).

- Varyvoda K. (2017) Psychological and pedagogical aspects of preparing future teachers to create a psychologically safe educational environment. *Young Scientist*. 9(49). 17–20 (ukr).
- Vasianovych H. P. (2017). The role of the teacher in the formation of a safe educational environment in a higher educational institution. *Bulletin of the National Academy of the State Border Service of Ukraine. Series: Pedagogy*. Iss. 4. Retrieved from <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/6794> (ukr).
- Ivashkevych Ye. (2023). Components of the culture of safe professional behavior of pedagogues in emergency situations. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 67. 160–171 (ukr).
- Iordanova V., Moskvina N. (2019) Educational environment as a safe space for personality development. *Improving the Life Quality: Journal of Scientists: Volume of Scientific Papers..* Opolo. 593–600. Retrieved from https://www.wszia.opole.pl/wp-content/uploads/2020/09/2019_improving_the_life_quality_view_of_scientists.pdf (ukr).
- Moskalyk, S. V. (2022). Creation of a safe educational environment in an institution of general secondary education. *Methodological development : Nedoharky* (ukr).
- Bibik, N. M. (Eds.) (2017). *New Ukrainian school: a teacher's guide*. Kyiv : «Pleiady» Publishing House (ukr).
- Hrushevenchuk, O. M., Bohdanovych, L. M., Mulko, O. H., & Sarai, S. M. (Eds.). (2022). *Organization of a safe educational environment under martial law. : Training and Methodological Center for Civil Defense and Life Safety of Volyn Region* (ukr).
- Slyvka, L. (2015). Professional training of future primary school teachers to organize a health-oriented educational environment: a theoretical model. *Educational Space of Ukraine*, 6, 81–88 (ukr).
- Kharkivska, A. A. (2021) Prevention of bullying in general secondary education institutions: current state of the problem. *Scientific Journal of Khortytsia National Academy*, 4, 13 <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2021-4-18> (ukr).
- Tsiuman, T. P., & Boichuk, N. I. (2018). *Code of a safe educational environment. methodological manual. / general ed. T.P. Tsiuman.* (ukr).
- Cherniakova, A. V. (2014). Strategies for the formation of a socially safe educational environment in the context of reforming a comprehensive school: the experience of the USA. *Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University*, 115, 251–255 (ukr).

PREPARATION OF FUTURE TEACHERS OF PRIMARY EDUCATION FOR THE ORGANIZATION OF A SAFE EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

Alla Kharkivska, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-rector for Scientific and Pedagogical Work, Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council, Kharkiv, Ukraine, e-mail: kharkivska_hgpa@ukr.net

Creating a secure educational environment is a crucial factor in shaping a well-rounded individual who feels comfortable, at ease, and engaged in the process of acquiring new knowledge. Providing an appropriate environment for children of primary school age is characterized by supporting their mental and physical health and well-being, responsibility, values, and benevolence. The task of future teachers of primary education is to ensure conditions in the educational environment that prevent manifestations of violence, aggression, bullying, bullying, limitations, etc. Training future primary school teachers to create a safe educational environment under martial law is characterized by the assimilation of knowledge, the formation of skills and abilities to act in emergency situations, timely respond to danger, psychologically adjust children to optimistic motives, inform them about the rules for handling dangerous and suspicious objects, on evacuation and air alert actions. The article highlights the factors affecting the organization of a safe educational environment. It was found that in the conditions of martial law, the future teacher must be aware of the peculiarities and ready to act during the «Air alarm» signal, evacuation, staying in a storage or shelter, the use of various types of weapons (chemical, biological), radiation threat, fire, building collapse, detection of explosive objects, and provision of pre-medical and psychological assistance to children. In the author's opinion, the content of professional training of future

teachers should include educational disciplines, innovative forms and methods that will help to understand the peculiarities of organizing a safe educational environment, which will allow them to be responsible in their own professional activities in the future. In order to increase the level of readiness to consciously treat the organization of a safe educational environment during the training of future teachers, it is worth holding thematic events, trainings, organizing meetings with emergency services workers, psychologists and medical specialists, etc. The direction of future research is shaped by an examination of the professional preparation of prospective primary education teachers to foster a secure educational environment within the framework of an inclusive educational setting.

Key words: professional training, future teachers of primary education, safe educational environment, martial law.

Стаття надійшла до редакції / Received 11.09.2023

Прийнята до друку / Accepted 23.10.2023

Унікальність тексту 94 % (Unicheck ID1016020713)

© Харківська Алла Анатоліївна, 2023.

DOI <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2023-9-13>

УДК 378:364-43

Сгор Олексійович Шевченко

ORCID iD <https://orcid.org/0009-0002-9474-4475>

аспірант кафедри соціальної роботи,

Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради,

м. Харків, Україна,

segor3658@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО САМОЗБЕРЕЖЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У оглядовій статті здійснено теоретичний аналіз деяких актуальних питань підготовки майбутніх працівників соціальної сфери до самозбереження у професійній діяльності в період воєнного стану. Відповідно до мети дослідження виявлено потребу в розширенні й уточненні сутності поняття «самозбереження» та «самозбереження майбутніх працівників соціальної сфери», висвітлено перелік проявів самозбереження майбутніх працівників соціальної сфери. На основі аналізу вітчизняних наукових психолого-педагогічних джерел виявлено проблему відсутності цілеспрямованих та обґрунтованих досліджень щодо формування у майбутніх працівників соціальної сфери навичок до самозбереження, які б враховували сучасні події на території України. Розкрито роль волонтерства як способу практичної реалізації навичок самозбереження майбутніх фахівців в період воєнного стану. Під час дослідження виявлено необхідність модернізації наявної системи підготовки майбутніх працівників соціальної сфери до самозбереження у професійній діяльності в сучасних умовах.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні працівники соціальної сфери, професійна діяльність, самозбереження, воєнний стан, волонтерство, здоров'я.

Вступ. На сучасному етапі розвитку суспільства активізується увага до проблеми підготовки майбутніх працівників соціальної сфери. Роль фахівців соціальної сфери за останні роки

зросла, адже їх професійна діяльність відтворює зміни в соціумі, потребує нових орієнтирів для вирішення сучасних проблем, зорієнтована на допомогу різним вразливим категоріям населення.